

VÝVOJ ČLOVĚKA POHLEDEM TEORIÍ. KLASICKÉ A MODERNÍ TEORIE A JEJICH APLIKACE

ÚLPsych BSVP011c 4.11.2024

PhDr. Katarína Millová, Ph.D.

Ústav lékařské psychologie a psychosomatiky

CO NÁS DNES ČEKÁ?

- klasické pohledy na vývoj dítěte
 - ✓ Freudova teorie
 - ✓ Eriksonova teorie
 - ✓ Piagetova teorie
 - současné pohledy na vývoj dítěte
 - ✓ Bronfenbrennerova teorie
- ... a jejich aplikace, příklady, využití v zdravotní péči

VIDEO – FREUDOVA TEORIE

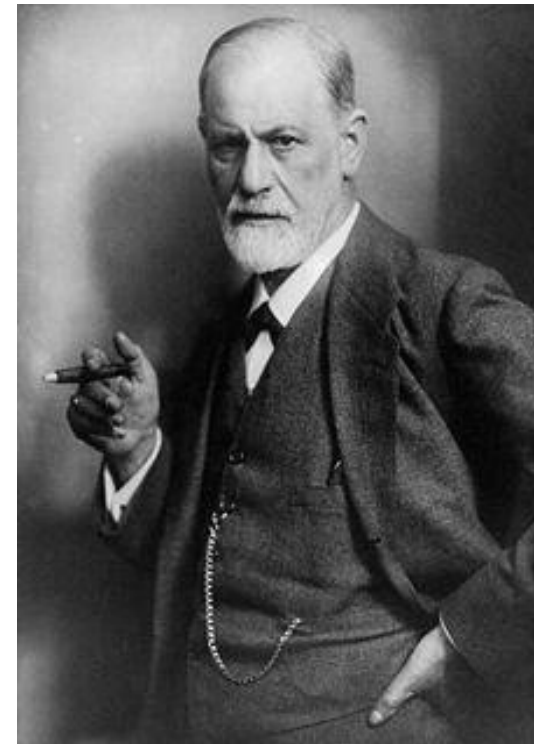
https://youtu.be/mhG-twzaE_g

1. TEORIE PSYCHOSEXUÁLNÍHO VÝOJE

Sigmund Freud (začátek 20. stol. – 1939):

5 vývojových stadií:

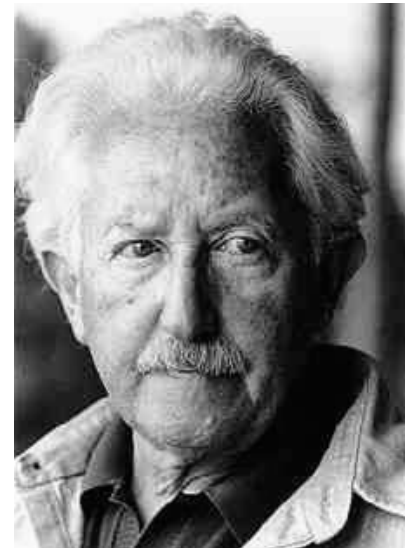
1. orální fáze
2. sadisticko-anální fáze
3. falická fáze
4. fáze latence
5. genitální fáze

2. TEORIE PSYCHOSOCIÁLNÍHO VÝVOJE

Erik H. Erikson (40.- 60. léta 20. stol.):

- navazoval na psychosexuální teorii vývoje S. Freuda
- vývoj jedince významně ovlivňují vztahy se sociálním okolím (rodina, sourozenci, vrstevníci, práce, škola)

VIDEO – ERIKSONOVA TEORIE VÝVOJE

<https://youtu.be/aYCBdZLCDBQ>

2. TEORIE PSYCHOSOCIÁLNÍHO VÝVOJE

8 vývojových stadií:

1. důvěra		nedůvěra (vztah k matce)
2. autonomie		pochybnosti
3. iniciativa		vina
4. pílě		inferiorita (rozvoj kompetencí)
5. identita		konfuse
6. intimita		izolace
7. generativita		stagnace
8. integrita ega		zoufalství

3. TEORIE KOGNITIVNÍHO VÝVOJE

Jean Piaget (30.- 60. léta 20. stol.):

- psychologie inteligence

STADIUM

- pořadí je stálé a trvalé
- má celostní strukturu
- je výsledkem předešlých stadií

VIDEO – PIAGETOVA TEORIE

<https://youtu.be/IhcgYgx7aAA>

3. TEORIE KOGNITIVNÍHO VÝVOJE

Vývoj myšlení:

1. senzomotorické stadium
2. symbolické stadium
3. předoperační stadium
4. stadium konkrétních operací
5. stadium formálních operací

Vývoj morálky:

1. heteronomní stadium
2. autonomní stadium

SKUPINOVÁ AKTIVITA – JAK PŘEMÝŠLÍ DĚTI V JEDNOTLIVÝCH ODBOBÍCH VÝVOJE?

Aktivita: ve skupinkách prodiskutujte, co je podle vás nejdůležitější v myšlení a poznávání dětí v období:

- ✓ novorozence
- ✓ kojence
- ✓ batolete
- ✓ předškoláka

JAK PŘEMÝŠLÍ DÍTĚ?

Novorozenec:

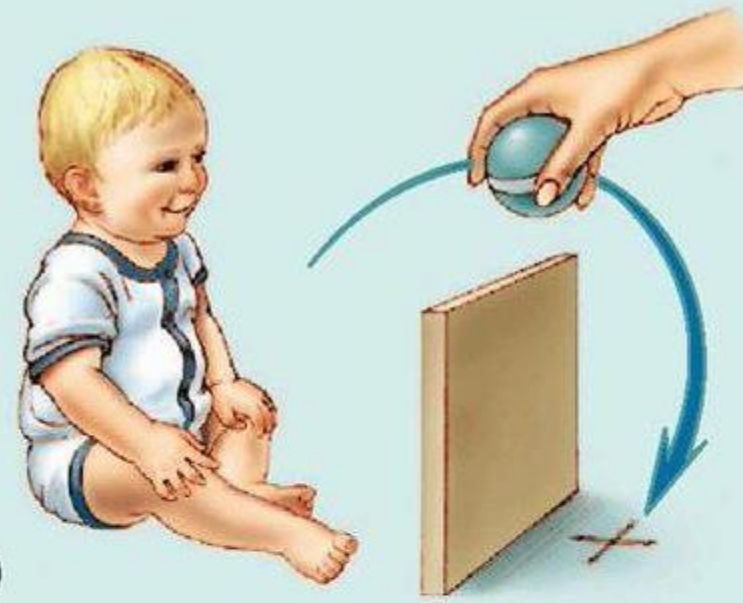
- reaguje na podněty pomocí **jednoduchých reflexů** (sací, uchopovací)

Kojenec:

- nejdřív se zajímá o své tělo → zájem obrací na vnější svět
- rozvoj motoriky (sezení, lezení) umožňuje lépe poznávat svět
- rozvoj „pravého“ myšlení
- stále je však myšlení závislé na motorice
- rozvíjí se **trvalost objektu**

(a)

(b)

J. Piaget: rozvoj **trvalosti objektu** (kolem 8. měsíce)

(c)

(d)

VIDEO – TRVALOST OBJEKTU

https://youtu.be/ypvH6qMz_qE

JAK FUNGUJE A MYSLÍ DÍTĚ?

Batole:

- začíná být **zvědavé**, rádo poznává nové věci
- rozvíjí se představivost → význam **dětské hry** a pohádek

Předškolák:

- rozvíjí se názorná forma myšlení (dítě ještě není schopno zobecnění)
- egocentrické myšlení
- centrace myšlení
- magické myšlení → **zlatý věk pohádek**

VIDEO – PIAGETOVY EXPERIMENTY

<https://youtu.be/gnArvcWaH6I>

ČEHO SE DĚTI BOJÍ?

- **do 1. roku:** děti se bojí hlasitých zvuků a neznámých předmětů
- **1. rok:** separační úzkost
- **2 roky:** hlasité zvuky, zvířata, tmavá místnost, separace od rodičů
- **3.-5. rok:** děti se bojí masek, tmy, zvířat, separace od rodičů
- **6 let:** děti se bojí nadpřirozených jevů, bouřky, blesků, bojí se jít spát a být samé

Obecně předškolák nedokáže ještě dobře oddělit skutečnost od fantazie → jde o

období nočních děsů a strachu ze strašidel a bubáků

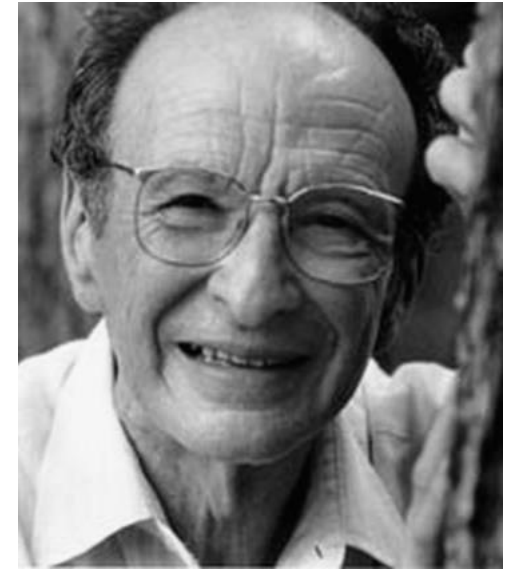
4. BIOEKOLOGICKÁ TEORIE

Urie Bronfenbrenner

vztah mezi člověkem a prostředím, ale také mezi

jednotlivými typy prostředí

- ekologická validita

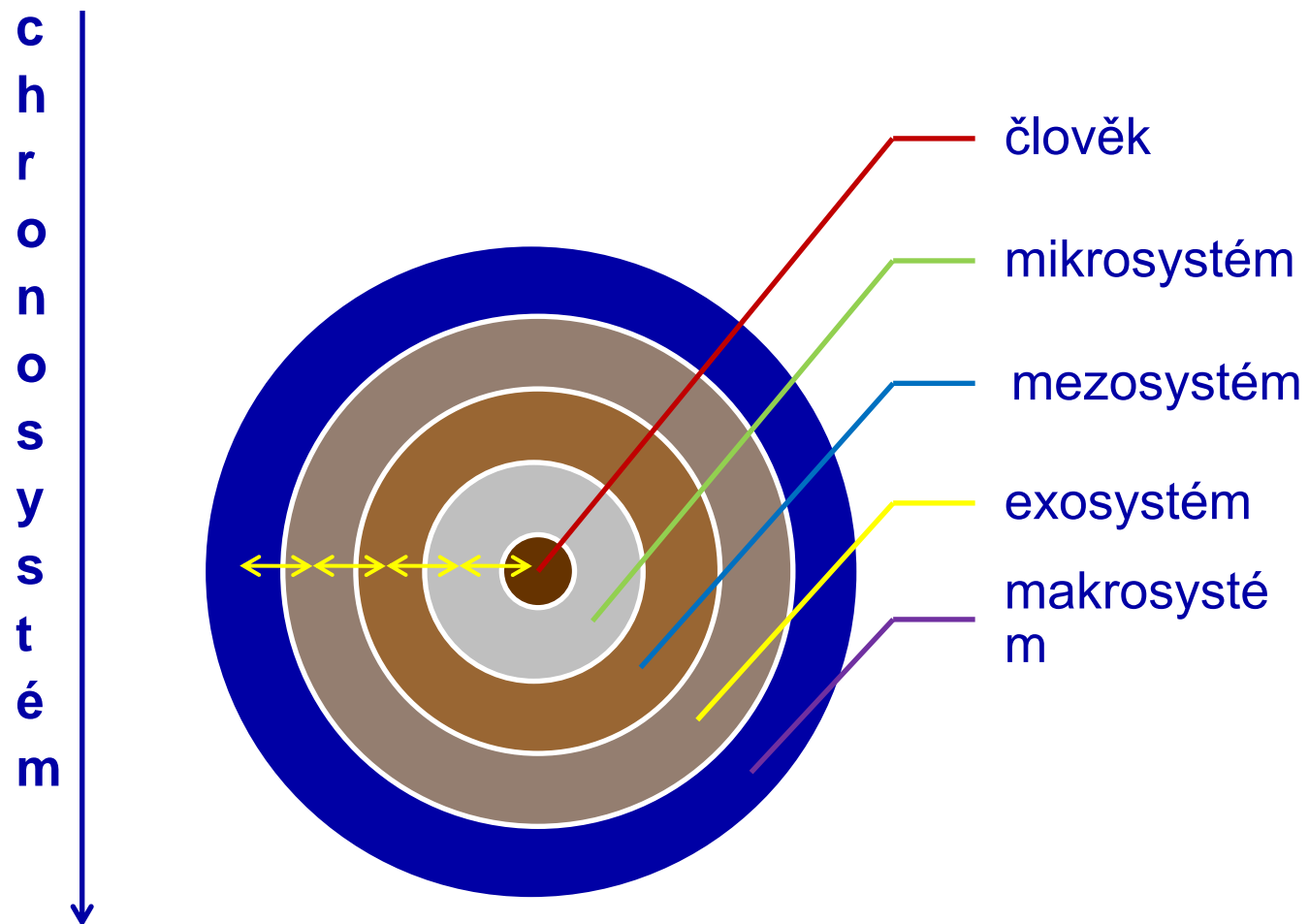
VIDEO – BRONFENBRENNEROVA TEORIE

<https://youtu.be/g6pUQ4EDHeQ>

4. BIOEKOLOGICKÁ TEORIE

Model ekologických systémů vývoje

4. BIOEKOLOGICKÁ TEORIE

1. **Mikrosystém:** rodina, škola hřiště, práce...
2. **Mezosystém:** interakce rodina↔škola↔vrstevníci.....
3. **Exosystém:** systém, kterého není jedinec součástí, ale má vliv na vývoj člověka (např. pracovní prostředí rodičů)
4. **Makrosystém:** kulturní hodnoty, společenská pravidla, normy

APLIKACE JEHO TEORIE DO PRAXE

Využití v pedagogické praxi:

- ✓ vytvořit ve **třídě pečující a podporující prostředí**, které podporuje pozitivní vztahy a pocit sounáležitosti
- ✓ vytvořit **učební plány, které jsou přiměřené vývoji** a kulturně citlivé, s přihlédnutím k individuálním charakteristikám dítěte a kontextu, ve kterém žije
- ✓ zapojovat rodiny a komunity do procesu učení a posilovat tak **vazby mezi rodinou-školou-okolím dítěte**
- ✓ prosazovat ve **společnosti postupy**, které podporují blaho dětí a rodin, a uznávat přitom vliv širšího makrosystému na vývoj dítěte

APLIKACE JEHO TEORIE DO PRAXE

Využití ve zdravotnictví:

- ✓ **práce s hendikepovanými dětmi a jejich rodinou:** poskytuje rámec pro propojení různých mikrosystémů rodiny – zdravotníků – školy a umožňuje lepší inkluzi dětí
- ✓ **podpora duševního zdraví:** poskytuje rámec pro vysvětlení vlivu prostředí (meso-, exo- a makrosystému) na rozvoj duševního (ne)zdraví jedince → deprese, agresivní chování, úzkosti, sexuální zneužívání
- ✓ **podpora programů veřejného zdraví:** poskytuje rámec pro propojení individuálního a společenského rámce → rozvoj intervenčních programů

MACROSYSTEM

EXOSYSTEM

MESOSYSTEM

MICROSYSTEM

INDIVIDUAL

Hospital

Neighborhood

Characteristics:

Demand: Age, race, gender, appearance

Resource: Mental, emotional, social, material

Force: Temperament, motivation, noncognitive traits

Family

School/University

The relationships that occur between two or more settings (microsystems) in an individual's life

Linkages and processes that take place between two or more settings, at least one of which does not contain the individual, but in which events occur that indirectly influence the individual

Cultural norms and values imposed by society and experienced by individuals

DĚKUJI VÁM ZA POZORNOST!

